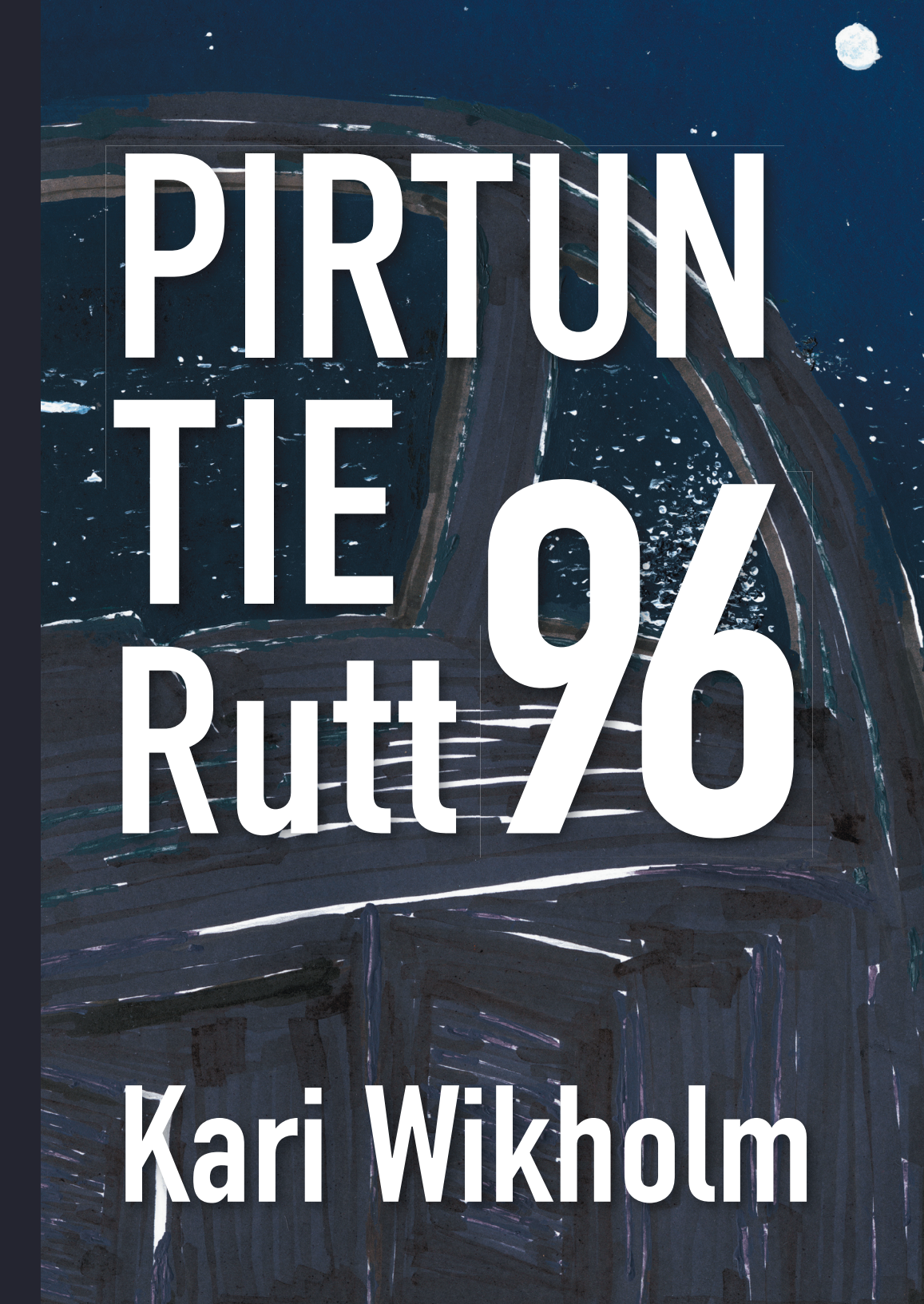

PIRTUN TIE 96 Rutt

Kari Wikholm

Pirtun tie
Rutt 96

© 2021 Wikholm, Kari

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-9932-1

Pirtun tie

Rutt 96

”Miksi samperissa te muutitte takaisin tänne Raaseporiin? Etkö ole jo tajunnut, että meidän suku teki kovan työn, että päästiin täältä pois? Meidän perhe ei ikinä ole eikä siitä ikinä tule ’bättre folkea’. On lisäksi paljon asioita, mistä ei saa vielääkään puhua”.

Björnrams Gård, Billnäs 2003

Pirtun tie, Rutt 96
romaani, kirjoittanut
Kari Wikholm 2021

Omistettu Sigfrid Wickholmin muistolle

Sisällysluettelo

Luku 1: Myrsky.....	9
Luku 2: Uintiretkiä ja kauppakirjoja	17
Luku 3: Ilmalaiva Graf Zeppelinin Helsingin yllä.....	26
Luku 4: Päivä Tallinnassa ja Manhattanin paukkua Ravintola Kult Lovissa.....	33
Luku 5: Pirtuveneitä Suomenlahden aalloilla.....	41
Luku 6: Suomen sukellusveneitä Barosundissa ja vokottelua kartanolla	48
Luku 7: Vappuaamuna paistaa aurinko Barosundissa.....	55
Luku 8: Vapputunnelma alkaa nousta	60
Luku 9: Saaristoristeilyjä vappuaattona kohti ravintola Knipanin tansseja	64
Luku 10: Jazz-musiikkia ravintola Knipanin alakerrassa ja poliisirsatsiaa ravintolan yläkerrassa.....	70
Luku 11: Sukellusvene Veteinen lähtee merelle.....	77
Luku 12: Juhlailan jälkeen särkee päätä	83
Luku 13: Agronomi Tornbergin puhuttelussa.....	92

Luku 14: Murha Lohjalla	98
Luku 15: Sukellusvene Vesihiisi uppoaa Suomenlahden pohjaan	105
Luku 16: Pirtupäivä Helsingissä	113
Luku 17: Yllätys, Saksan propaganda-elokuva ”Morgenrot”	123
Luku 18: Suomen Laivasto ampuu ensimmäiset sukellusvenetorpedot	131
Luku 19: Lisää Pirtua liikkuu Rutt 96 -reitillä	139
Luku 20: Yllätyskäänne rakkauselämässä	147
Luku 21: Pirtusalakuljettajat ottavat yhteen	154
Luku 22: Väijytys Furuholmin majakan luona.....	159
Luku 23: Snappertunan veljekset tapaavat vihdoin mutta surullisissa merkeissä	167
Luku 24: Jaala Aino ja pirtulasti upotetaan Rågön saaren lahteen	175
Luku 25: No se saamarin paatti upposi!.....	182
Pirtun tie, Rutt 96 loppusanat:	187

Luku 1: Myrsky

”Meneekö tämä paatti ympäri?”

Olin nähnyt tuon ison aallon tulevan jo kaukaa. Nyt oli tultu siihen hetkeen, kun jiippi piti tehdä. Vaikka Jaala Aino oli kohtuullisen iso purjealus ja 14 metriä pitkä, oli jiippi eli käännös myötätuulen kautta aina vaarallinen kovassa tuulessa. Tuuli kääntää silloin päämaston toiselle puolelle, joten ruorimiehen pitää olla tarkkana. Olin pelännyt tätä hetkeä jo kauan, ja olimme tulleet liian kauas, että olisimme voineet kääntyä takaisin. Taivaanrannassa näkyi hämärästi Naissaaren majakka. Kun tuo majakka oli suoraan etelän suunnassa, oli pakko alkaa kääntää laivaa. Mutta tuuli tuli väärästä suunnasta, oltiin Suomenlahdella ja tuuli luoteesta. Matalapaine oli piiskannut kevättä jo pitemmän aikaa, mikä ei ollut normaalia tähän aikaan vuodesta. Kun olimme Erikin kanssa tehneet päätöksen lähdöstä, oli vielä hyvä ilma. Raaseporin Tiili -osakeyhtiön tehtaan työntekijät olivat menneet kuitenkin lakkoon maaliskuun alussa 1930, ja tiililastin saaminen ulos tehtaalta oli venynyt viikolla. Nyt oli sitten ollut pakko lähdetä liikkeelle tiililastissa ja aivan liian kovassa tuulessa 8 boforin pauhatessa merellä.

”Sven, kuulitko, käännä kaikki styyrpuurin halssille, niin minä kirstän purjetta!” huusi Erik.

Mokoma punikki, alkaa nyt tässä vaiheessa komentaa minua, vaikka ei ollut puhunut koko matkalla. Erik oli kuitenkin vanha kaverini, jonka olin tuntenut aivan pikkupojasta asti. Itse olin varttunut Snap-pertunan saaristossa, ja meidän tiemme olivat kohdanneet kyläkoulussa 1910 Barsgårdin mäellä. Vaikka koulua ei ollut kestänyt kuin kaksi vuotta, meistä oli tullut erottamattomat kaverukset. Teimme kaikki kepposet yhdessä ja kiusasimme muita oppilaita yhdessä, kunnes opettaja Amundsen otti meidät kiinni ja antoi karttakepin heilua näpeille. Siitä asti olimme olleet kavereita. Erik oli työväen perheestä,

joka oli asunut Fagervikissä ja myöhemmin Billnäsissä. Erikin isä Anders oli mestariseppä ja hyvin arvostettu muiden työläisten keskuudessa Ruukissa. Anders oli kuitenkin joutunut vaihtamaan sepän paikkaa Billnäsin ruukkiin, koska oli alkanut osallistua Kommunistisen puoleen toimintaan 1916 jälkeen. Erik oli seurannut isänsä jälkeä sekä ruukin pajojen kuumaan työarkeen että ammattiyhdistystoimintaan. Vuonna 1917 kapinan aikana isä Anders oli ollut osallisena joissain punaisten paikallisissa veriteoissa ja marssinut mukaan aina Tampereen suurtaisteluihin saakka. Anders oli selvinnyt hengissä, mutta passitettu takaisin Tammisaaren leirille. Myös ilmeisesti Erik oli ehtinyt sekaantua kommunistien touhuihin, mutta se oli vain epäily. Sinä aikana myös Erik punikin poikana sai lähteä Billnäsin ruukista, mutta hänen konetaitonsa olivat hyvin tunnettuja seudulla. Erik sai nopeasti paikan Tammisaaren tiilitehtaan nosturin hoitajana, johon työhön liittyi myös vanhan hiekkajaalan, Ainon, konemestarityöt. Itse olin noihin aikoihin keskittynyt Lagmans Gårdin tilan maitten hoitamiseen oman perheemme torppamme vuoksi. Juuri tuo Jaala Aino oli yhdistänyt tiemme taas yhteen, ja vihanpito oli saanut jäädä taakse. Ja eihän Erik ollut koskaan jäänyt kiinni, vaikka oli ilmeisesti kulkenut isänsä joukoissa viemässä sosialismin ilosanomaa talosta taloon pistin kourassa kansalaiskapinan aikoihin.

”Pysykö vanha Wikström-kone käynnissä varmassa, jos alan nyt kääntämään?” huusin tuulen yli kannelle.

”Kyllä se pystyy, Sven, kunhan pidät Ainon pystyssä myös seuraavassa aallokossa! Minä hoidan kyllä isomaston purjeen, ja fokka kyllä tulee perästä”, vastasi Erik.

”Hyvä on, alan sitten pikkuhiljaa kääntämään. Näetkö edessä olleenaan itäviittaa, se pitäisi olla jossain näillä main?” kysyin vielä Erikiltä.

Tämä käännös ei saanut mennä pieleen, koska tuon itäviitan takana oli pelottava Tallinnan matala, johon moni alus oli joutunut haaksirikkoon.

Miten tuo Erik on aina noin huolitellun näköinen? Tällä me olemme

Sven haluaa olla tavallinen snappertunalainen kalastaja, mutta haluaa myös nousta yhteiskunnassa ylöspäin ja olla onnellinen. Mutta pirtun salakuljetus vie Svenin turvallisilta saaristoreiteiltä pirtutrokareiden maailmaan ja on viedä myös häneltä hengen. Mitä saksalainen meriupseeri Heinrich von Papenberg tekee samaan aikaan saaristossa ja miksi sukellusvene Vetehinen puuttuu pirtutrokeiden välisiin kiistoihin kohtalokkaalla tavalla?

"Pirtun tie, Rutt 96" on **Kari Wikholmin** esikoisromaani, joka vie lukijat aikamatkalle vuoden 1930 kevääseen Lounais-Suomen saaristoon, missä pirtu virtaa solkenaan. Kari Wikholm käsittelee vaiettua aihetta taitavasti luoden uskottavia tarinoita, joissa tavataan henkilöitä Suomen historian sivuilta aina kenraali Carl Mannerheimista varatuomari Urho Kekkoseen ja välillä ollaan Graf Zeppeliinin kyydissä. Kirja ei kerro pelkästään tarinaa kielletystä

pirtusta, vaan maalaa nuoren Suomen kuvaa luokkayhteiskunnan tilasta, vaietusta yhteistyöstä sukellusveneiden varustelussa sekä kielletystä rakkaudesta. Mutta ketkä olivat oikeasti todelliset saariston pirtukuninkaat, jää lukijan itsensä pääteltäväksi. Uskallatko lähteä Pirtun tielle, Rutt 96-reitille?

BoD

9 789528 099321